

Het ondersteuningsteamoverleg (Het OT)

Drie fasen in het gesprek: Overzicht- Inzicht- Uitzicht

Overzicht: wat gaat goed en wat gaat moeilijk?

Overzichtsfase voorafgaand aan het ondersteuningsteamoverleg: samen met ouders is het Overzicht ingevuld in het groeidocument/TOPdossier.

Doel fase: We concretiseren tijdens de Overzichtsfase de moeilijkheden (belemmerende) en positieve (stimulerende) aspecten met concrete voorbeelden uit de dagelijkse praktijk. Hiermee 'objectiveren' we onze subjectieve ideeën zoveel mogelijk.

Om ons te beschermen tegen een te negatief of pessimistisch beeld (denk aan de 'tunnelvisie'), bespreken we bij aanvang ook al meteen de positieve aspecten en de 'uitzonderings'situaties, waarin we zien dat het (wél) goed gaat met de leerling. Deze informatie halen we uit: beleving kind, beeld leerkracht, beeld ouders, resultaten en meest recente gegevens overig (overdracht, groepsoverzicht en groepsplan).

In deze stap bespreken we:

- Welke recente en 'objectieve' informatie hebben we over belemmerende aspecten bij deze leerling, het onderwijs en de opvoeding?
- Welke recente en 'objectieve' informatie hebben we over de positieve en stimulerende aspecten bij deze leerling, het onderwijs en de opvoeding?
- Op welke hiervan hebben we invloed, welke aspecten kunnen we veranderen? Welke kansen zien we?

Overzichtsfase tijdens het OT

Concreet noemen welke vragen centraal staan in dit OT. Herkent iedereen zich in de vraag? Is er nog recente aanvullende relevante informatie?

Start verkennen van de vraag en mogelijke antwoorden:

opties verkennen, vanuit school, vanuit thuis, aanvullende zorg.

Wat werkt, wat werkt niet, positieve factoren of krachtbronnen die ingezet kunnen worden? Van belang: Bij de vragen blijven.

Tip voor de voorzitter: vraag door op krachtbronnen!

Inzicht: hoe zou het kunnen komen dat de situatie nu zo is?

Nu gaan we samen op zoek naar mogelijke verklaringen. De vraag is: Waarom heeft *dit* kind in *deze* groep bij *deze* leerkracht in *deze* school en van *deze* ouders *deze* moeilijkheden? *We kijken naar de wisselwerking tussen deze kenmerken.* Hiermee verschuift de belangstelling voor het kind naar het kind in relatie tot het onderwijsaanbod, de klas en de thuissituatie. Zo voorkomen we "childblaming": de oorzaak (schuld) wordt bij de 'zorgleerling' gelegd. We spreken over een leerling en bewust niet over een *zorgleerling*. Door eenzijdig de oorzaak bij het kind te leggen, blijft het onderwijs buiten schot, terwijl daar zeer waarschijnlijk de oplossing ligt. Het heeft immers weinig zin om tegen een kind met dyslexie te zeggen "lees deze

tekst snel en foutloos” of tegen een kind met kenmerken van ADHD “zit nu eens stil!”. Het zijn de leerkracht en de ouders die dit kind kunnen helpen, door het vanuit reële verwachtingen te ondersteunen en te benadrukken wat het wèl kan. Kortom: verander je de leerkracht en de ouder, dan verander je het kind, en omgekeerd.

Doel van deze stap is het begrijpen van de situatie, zodat we tot een adequate aanpak kunnen komen. Vragen die we hierbij stellen zijn:

- Welke verklaringen hebben de leerkracht, IB-er, ouders, deskundige(n)?
- Welke verklaringen heeft de leerling zelf genoemd?
- Hoe verhouden deze zich tot elkaar: waar zitten overeenkomsten en waar verschillen?
- Analyse benadering leerling door de leerkracht/ kind door de ouders hoort hierbij: wat werkt hierin goed en wat werkt hierin mogelijk belemmerend?
- Is er informatie uit het verleden waardoor we de huidige situatie beter kunnen begrijpen? Is er vroeger iets gebeurd dat samenhangt met de situatie van nu?

Als we voldoende inzicht in de situatie hebben, en deze begrijpen, gaan we door naar de volgende stap. We analyseren de situatie dus eerst, voordat we tot handelen besluiten: *eerst denken, dan doen*. Ook al zijn we op handelen gericht, we nemen geen overhaaste beslissingen, omdat we dan mogelijke oplossingen over het hoofd zien.

NB: Meestal zijn er verschillende verklaringen mogelijk, we zorgen ervoor dat de verschillende verklaringen naast elkaar worden gezet en werken van daaruit naar diverse oplossingsmogelijkheden.

Weten we al genoeg om de vragen centraal in dit OT te beantwoorden?

→ Zo ja: Formuleer samen de antwoorden en noteer die.

→ Zo nee: Wat moeten we nog weten en waarom? Wat moeten we nog uitzoeken, uitproberen of observeren? Welke informatie moeten we nog gericht verzamelen? Wie kan dat het beste doen?

Als blijkt dat een vraag nog niet te beantwoorden is, dan is meer informatie nodig. Die verkrijgen we bijvoorbeeld door:

- een aanvullende gerichte observatie, zoals tijdens de instructie en het zelfstandig werken
- een aanvullend gesprek met een collega (zoals de vorige leerkracht: wat werkte goed?), een andere deskundige (wat kunnen we van deze leerling verwachten?), de leerling zelf (Vervolg op ‘kindgesprek’; wat zijn diens eigen oplossingen?)
- een toetsafname, zoals een spellingstoets met een foutenanalyse of een rekentoets met een strategieanalyse
- een psychologisch onderzoek n.a.v. een specifieke vraag

De afspraken die we hierover maken, vermelden we bij 'besluitvorming'. Bij het volgende OT bespreken we de verzamelde gegevens. We vertalen ze naar reële doelen, onderwijsbehoeften van de leerling en ondersteuningsbehoeften van de leerkracht en ouders. *In de tussentijd kunnen de leerkracht en de ouders op basis van wat we al weten alvast aan het werk met het kind.* We formuleren dan een 'voorlopige aanpak'. De leerkracht en ouders gaan deze aanpak uitproberen, ermee experimenteren: Als ik ... doe, dan verwacht ik dat het effect is dat .... Op basis van deze ervaringen kunnen ze aangeven wat al dan niet heeft gewerkt. Hiermee krijgen we nog meer inzicht in de situatie.

Uitzicht: wat betekent de analyse voor de aanpak?

Nu gaan we na wat de informatie uit de voorgaande stappen betekent voor de aanpak. Wat moet het kind in de komende periode leren? Bij welke gebieden is extra begeleiding en/of training van vaardigheden nodig? Wat willen we op die gebieden bereiken met deze leerling? Welke aspecten kunnen we omzetten in kleine snelle doelen? Zijn deze doelen ambitieus genoeg? Zijn ze SMARTI? Als een ontwikkelingsperspectief (OPP) nodig is, dan bespreken we deze: wat zijn de doelen voor de lange en korte termijn? Hoe bereiken we deze doelen? Wat hebben leerling, leerkracht en ouders daarvoor nodig? Vragen in deze stap zijn:

- Welke kenmerken van kind, groep, leerkracht, school en ouders zijn goed te beïnvloeden? Welke hoge maar reële doelen horen daarbij?
- Hoe kunnen we de belemmerende factoren veranderen en de stimulerende uitbouwen of benutten? Welke daarvan hebben de hoogste kans van slagen?
- Welke oplossingen hebben betrokkenen? Hoe verhouden deze zich tot elkaar?
- Welke maatregelen zijn al genomen? Welke daarvan waren effectief? Zouden we die nu weer kunnen toepassen? Dat wat in het verleden goed werkte, zou nu ook wel eens succesvol kunnen zijn. We hoeven dan niet opnieuw het wiel uit te vinden! Waren bepaalde maatregelen niet effectief, dan vragen we ons af hoe dat kwam. Als dat nu nog steeds het geval is, dan heeft het weinig zin om er opnieuw tijd en energie in te steken. Kortom: als iets werkt, ga ermee door. Maar als iets niet werkt, stop ermee en probeer iets anders.
- Is er misschien iemand uit de naaste omgeving die kan bijdragen aan het doel? Denk aan grootouders, een ander familielid, burens of een ouder van een vriendje.

Conclusie, afspraken en planning

Wat betekent het voorgaande? Bijvoorbeeld: begeleiding door een AB-er, inzet schoolmaatschappelijk werk, een verwijzing naar jeugdzorg of een psychologisch onderzoek, begeleiding leerkracht, etc. Probeer dit zo concreet mogelijk te doen: wat is precies de zorg of begeleiding die geboden zal worden (en hoe is die anders dan wat de leerkracht nu al biedt), welke deskundigheid en inschatting van de uren. Wie doet wat, hoe, wanneer en waarom? Wanneer is het volgende OT en wie zijn

daarbij aanwezig? Het doel dat we beogen te bereiken en de maatregelen die we daarvoor gaan toepassen, bepalen wanneer we kunnen evalueren.

Afronding met terugblik op de bespreking (evaluatie)

Wat waren de wensen en verwachtingen voor deze bespreking? Hebben we onze doelen bereikt? Zijn we tevreden? Zijn de afspraken vergaand genoeg? Check of de vragen duidelijk zijn beantwoord en de beslissingen zijn genomen. Kunnen leerkracht en ouders bij wijze van spreken morgen al aan de slag? Bespreek met elkaar hoe je deze OT- bespreking hebt ervaren. Hebben we ons aan onze afspraken gehouden? Wat was prettig en heeft goed gewerkt? Willen we het de volgende keer weer zo doen? Zo nee, wat willen we de volgende keer anders doen, en hoe?

Bronnen:

Bewerking van het artikel 'Werkwijze multidisciplinair zorgteam op school' (gebaseerd op hoofdstuk 6 uit het gele HGW/schoolteam boek) van Noëlle Pameijer.
Bewerking Arrangeer samen van Simone van Dijk en Sofie Rijnberg.